

Położ akcent na akcent

Położ akcent na akcent

Piano

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 1

Powiedz głośno następujące wyrazy: **parasol**, **katastrofa**, **przedstawienie**. Postaraj się wymówić je wyraźnie i naturalnie. Zastanów się, którą część wyrazu wypowiadasz mocniej.

Ćwiczenie 1

Podziel wyrazy z poprzedniego ćwiczenia na sylaby. Odczytaj je kilka razy, za każdym razem kładąc nacisk na inną sylabę. Zastanów się i powiedz, która wymowa brzmiała naturalnie. Na którą sylabę padał wtedy akcent?

Pamiętaj!

Mocniejsze wymówienie jednej z sylab wyrazu (a właściwie samogłoski tworzącej daną sylabę) nazywamy akcentem wyrazowym.

W języku polskim akcent pada zazwyczaj na przedostatnią sylabę wyrazów wielosylabowych.

sło-**necz**-ko, za-ja-**da**-my, prze-wo-dni-**czą**-cy.

Wyrazy jednosylabowe mają swój własny akcent

(rzeczowniki, czasowniki), np. kot, ma,

albo nie są w ogóle akcentowane,

np. nie, się, przyimki jednosylabowe: na, od, o.

Zasady akcentowania wyrazów w języku polskim

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 2

Przeczytaj poniższe przysłowia:

- Pańskie oko konia tuczy.
- Stara miłość nie rdzewieje.

Zapisz je poniżej lub w zeszyte, a następnie zaznacz, które sylaby są akcentowane.

Ciekawostka

Akcent umożliwia słuchającym wyłowienie z potoku słów pojedynczych wyrazów.

Kiedy nie zna się dobrze jakiegoś języka, a rozmówca mówi szybko, nie słysząc pojedynczych słów.

Ćwiczenie 3

Przeczytaj podane przysłowia zgodnie z poniższym zapisem. Następnie zapisz je prawidłowo.

Nieda lek opada jabł kood jabł oni.

Każ daplisz kas wójogon ekchwa li.

Niesa mymchle bemczło wiekży je.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

W prawidłowo zapisanych przysłowiach wyróżnij sylaby akcentowane. Zastanów się, dlaczego ważne jest poprawne akcentowanie wyrazów. Uzasadnij swoje zdanie.

Ćwiczenie 5

Wypisz poniżej lub w zeszycie sylaby akcentowane z poniższych ciągów wyrazów.
Odczytaj utworzone przez nie tytuły książek.

1. ara katar odetkać miasto paka kanapa poklepał Roksana
2. kapitan odnoga kino okaz
3. zgłaszali maleństwo stwarza panda Nysa ekran wyrok

Ćwiczenie 6

Zaznacz tytuły lektur, w których znajdują się wyrazy nieakcentowane.

☐ „Hobbit, czyli tam i z powrotem”

☐ „Tajemniczy ogród”

☐ „W pamiętniku Zofii Bobrówny”

☐ „Magiczne drzewo”

☐ „Pan Tadeusz”

☐ „W pustyni i w puszczy”

Pamiętaj!

Niektóre wyrazy w języku polskim są akcentowane nietypowo:

- na trzecią sylabę od końca pada akcent w wyrazach pochodzenia obcego zakończonych na: -ika, -yka, np. **grafika**, **polityka**;
- na trzecią sylabę od końca pada akcent w 1. i 2. os. lm. czasowników w czasie przeszłym, np. przeczytali**śmy**, ugotowa**łyśmy**.
- na trzecią (albo nawet czwartą) sylabę pada akcent w czasownikach z ruchomą częstką: bym, byś, byśmy, byście, np.:
zrobiłyby – bym **zrobił**, usłyszeli**byśmy** – byśmy usłyszeli,
zjadłyby – bym **zjadł**, zasnęli**byście** – byście zasnęli.

Akcent wyrazowy na 3. i 4. sylabę

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 2

Przeczytaj podane wyrazy poprawnie je akcentując.

krasno**l**udek, **t**aktyka, zro**b**iliście, zdo**b**ylłyśmy, **w**oda, kontrolo**w**alby, **s**trażnik, mó**w**iliście, **r**ytmika, **s**taliście, po**s**tawa, zro**b**ili, po**s**tępowalibyś, **s**trzegłyśmy, charak**t**erystyka, po**s**przątalibyśmy, **p**rzegrałbyś, przestę**p**stwo, **k**lasyka, **s**spacer

Zwróć uwagę, że akcentowane sylaby zostały zaznaczone pogrubieniem.

Ćwiczenie 7

Odczytaj z planu lekcji Jasia nazwy przedmiotów, które akcentujemy na trzecią sylabę od końca. Zapisz je poniżej.

jęz. polski	jęz. niemiecki	matematyka	muzyka	matematyka
matematyka	matematyka	przyroda	historia	jęz. niemiecki
gimnastyka	jęz. polski	jęz. niemiecki	matematyka	gimnastyka
plastyka	jęz. polski	religia	gimnastyka	przyroda
godz. wychowawcza	historia	gimnastyka	jęz. polski	przyroda
religia	technika	jęz. polski	jęz. polski	

Ćwiczenie 8

Spośród podanych niżej wyrazów wybierz odpowiednie i wstaw w wolne miejsca.

Wyrazy akcentowane na drugą sylabę od końca:

- forma wypowiedzi pisemnej przedstawiająca wygląd, zewnętrzną stronę osoby, przedmiotu itp.

- dział nauki o języku zajmujący się budową wypowiedzeń

- nauka o zdrowiu i chorobach ludzi

- kontynent, na którym znajduje się Polska

Wyrazy akcentowane na trzecią sylabę od końca:

- forma wypowiedzi pisemnej przedstawiająca cechy zewnętrzne i wewnętrzne osoby lub postaci literackiej

- dział nauki o języku zajmujący się badaniem dźwięków mowy ludzkiej

- nauka o tworzeniu i wykorzystywaniu systemów komputerowych

- część świata składająca się z dwóch kontynentów

Azja

opowiadanie

Ameryka

informatyka

opis

medycyna

charakterystyka

biologia

ortografia

fonetyka

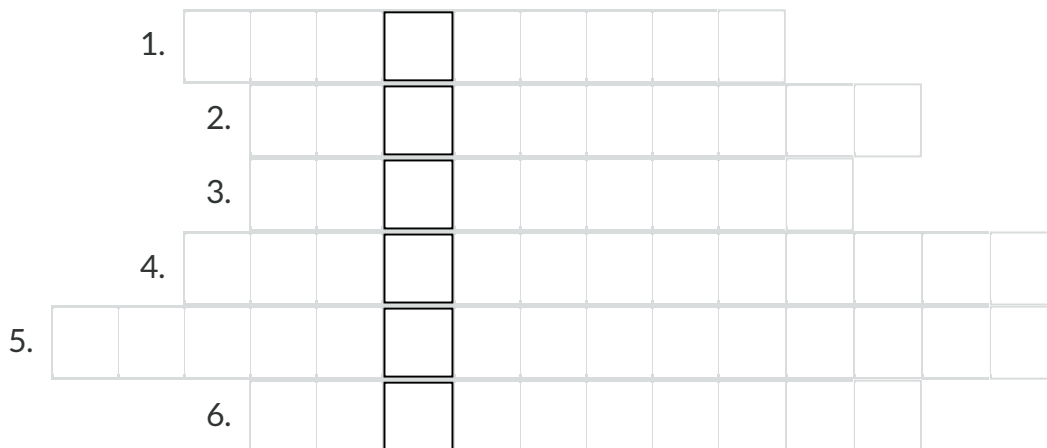
Europa

składnia

Ćwiczenie 9

Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

Od podanych czasowników utwórz formy trybu przypuszczającego.

1. PISAĆ - 1 osoba, l. pojedynczej, rodzaj żeński.
2. PAKOWAĆ - 2 osoba, l. pojedynczej, rodzaj męski.
3. LICZYĆ - 3 osoba, l. pojedynczej, rodzaj nijaki.
4. ŚPIEWAĆ - 1 osoba, l. mnogiej, rodzaj niemęskoosobowy.
5. WYMIENIĆ - 2 osoba, l. mnogiej, rodzaj męskoosobowy.
6. PATRZEĆ - 3 osoba, l. mnogiej, rodzaj niemęskoosobowy.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Zapamiętaj!

Podkreślenie w zdaniu wybranego słowa nazywa się **akcentem zdaniowym**.

Akcent zdaniowy

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Polecenie 3

Przeczytaj podane zdanie zgodnie z instrukcją.

Basia posprzątała wczoraj pokój.

- podkreśl, że to Basia (a nie kto inny!) posprzątała;
- podkreśl, że posprzątała, a nie nabałaganiła;
- podkreśl, że zrobiła to wczoraj, a nie miesiąc temu, jak powinna;
- podkreśl, że sprzątnęła pokój (cały! nie tylko jedną szafeczkę).